

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rött minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.
Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetheti helyben a szer-
kesztőségnél, vagy a helybeli könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvetetnek. A
beigatásért minden három hasábos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díjszámítottatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, január 10. 1860.

2. szám.

Harmadik évi folyam.

Felhívás a hazafiakhoz

A magyar Akademia érdekében.

A magyar akademiának saját háza nincs, és idegen szálláson szűkül. E panasz hallatszik már több év óta, és kifejezését találta legujabban gróf Dessewffy Emil akadémiai elnök ur, ezen intézet közgyűlésén tartott nemes beszédében. Itt oly hiányt érintünk meg, melynek további fenmaradását nem tűrheti a magyar. Az akademiák minden civilizált országban a tudományosság legilletékesebb képviselői, és olyanokul elismertetvén, még az önkény korszakaiban sem igen merték azokat bántani, sem egyeinkben, sem szerkezetükben. Ha a magyar akademia hivatása és hatása szintén csak abban állana is, hogy hazánkban a tudományt ápolja, fejleszti, és felvirágoztatja, szükségkép legnagyobb tisztelettel kellene iránta viseltetni, mert meg van írva, hogy „elvéssz az a nép, a mely tudomány nélkül való.” De a magyar akademia nemcsak írók testülete, mely mint más országok hasonló intézetei az irodalomnak kíván lendületet adni, hanem egyszersmind alkotmányos multunk legbecsesebb öröksége, legnemzetiebb intézetünk, nemzeti létünk valóságos palladiuma.

A ki e tekintetben nem juthatott még elég szilárd meggyőződésre, azt kérjük: képzelje magának állapotjainkat jelenleg, akademiánk nem létezése esetén. Nem kisebbítjük senkinek hazafiságát, ha azt mondjuk: akademiánk nélkül hazánk sebei sokkal gyógyíthatatlanabbak volnának; ha azt mondjuk: árva volna mind az a hazában, ki a szellemi kincsek és a szabadság iránti szent tüzet őrzi keblében.

Alig van valami, a mi a külföld tiszteletét annyira nyerte volna meg a magyar nemzetnek, mint az akademiának részint saját működése, részint az általa előidézett szellemi mozgalom, mert jelenkorunkban a nemzeteket nem annyira harci képességük szerint, mint azon vívmányok szerint becsülik, miket a tudomány országában elértek.

Ez így lévén mindent el kell követnünk, hogy a magyar akademia jelen helyzetéből mielőbb kiragadtassék. Palotát kell annak emelni, mely méltó legyen az intézethez, méltó a magyar nemzethez.

Történetünk legszebb lapjai azon tettekkel vannak beírva, melyeket a lelkesedés szült. Adja az ég, hogy hasonló lelkesedést idézhessünk elő ez ügyben is, ez örökíteni meg dicsőségünket, ez hozandja meg a legedesebb gyümölcsöket.

Köztudomásu dolog, hogy legnemesebb hazánkfainak egyike, báró Sina Simon ő nagyméltósága egy, az akademiának építendő palota számára 80000 forintot ajándékozott. Szolgáljon e nemes tett buzdításul, hogy kiki a maga erejéhez képest áldozék e célra. Hogy oly palotát emelhessünk az akademiának, melybe önérzettel vezethessük a külföldit is, — mely a magyar nemzet tudományok és nemzeti-sége iránti szeretetének fényes monumentumja legyen, még sok ezer forint kívántatik. Ezt nem azért mondjuk, mintha csak tetemes adakozásokat ohajtanánk. sőt ellenkezőleg, meg vagyunk győződve, hogy a legszerényebb járulékok által még előbb érünk célt, csak általános legyen a részvét és buzgalom, csak mindenki járuljon egy fillérrrel, egy fővény szemmel ezen eszme valóstására.

Az alulirt választmány fölkér tehát mindenkit, hogy a magyar akademiai palota építésére adakozni sziveskedjék. Az adakozásokat az alulirt választmány, akár kicsinyek akár nagyok legyenek, legnagyobb köszönettel fogadandja, és időnkint a magyar akademia pénztárnokának kezéhez juttatandja. Az adakozók nevei, és a beküldött öszvegek a Delejtüben hetenkint közöltetni fognak, a melynek szerkesztőségéhez is címzendők a fentebbi célra szánt öszvegek. A választmány aláírási ivateket a vidéken is fogván köröztetni, a t. c. gyűjtő urak szintén kéretnek, hogy a begyűjtött öszvegeket az adakozók névjegyzékének kíséretében a Delejtü szerkesztőségéhez utasítsák.

Temesvár január 6-án 1860.

Báró Duka Miklós. Cserményi József.
Virág Nándor. Stockinger Móric.
Miletz Kálmán. Simon Imre.
Nikolits G. D. Wassits Péter.

Kraver József.
Pamovits Szilárd.
Grünbaum Márk.
Pesta Frigyes.

Az anyagi érdekek jelentősége korunkban.

II.

Mennél tüzetesebben vizsgáljuk az anyagi vagyonszerzés gazdasági érdekeknek jellemét és természetét, valamint hatását, annál inkább győződhetünk meg a felől, hogy azokban nemcsak a materiell jóllét és élvezet, hanem maguk a legfensőbb szellemi, társalmi és állami célok és törekvések is legbiztosab, leghathatósab támaszkodnak lelik. Bár mennyire legyen is valaki ellene a gazdasági és ipari életirányoknak, azt kétségbe vonni soha sem leendő képes, hogy egyeseknek ép úgy mint egész nemzeteknek nem csak fizikai és anyagi, hanem erkölcsi, szellemi és állami léte fejlődése, hatalma, és befolyása kedvező vagyoni állapottól feltételeztetik. Vagyonszerzés és gazdagság alapfeltétele legtöbb életcéljaink elérhetésének, politikai, társalmi, nemzeti tekintélyünknek, műveltségünk, szellemi haladásunknak. A történet minden lapja fényes tanúságot szolgál arra, hogy a népek és országok fénykora, állami és értelmi műveltsége, virágzása, mindenkor anyagi és ipari műveltségünknek is volt fénykora; s hogy egyesek vagy egész néposztályok ép azon arányban örvendettek mindenkor és örvendenek jelenleg is legnagyobb társalmi és állami tekintélynek és befolyásnak, melyben a vagyonszerzés szociál rangfokozatán magasb és kitünőbb állást tudtak maguknak kivíni! — Kedvező anyagi állapot képes számos életkörülményeinkben egyedül biztosítani az erkölcs épségét, a jellem önállóságát, a szellem szabad működését; míg nyomor és szűkölködés nem ritkán a legundokabb erkölcsi és jellemi súlyedésnek, rablelkűség és szolgálai alázkodásnak képezi forrását. A gyakorlati angol, kiről egyébiránt korántsem mondhatni, hogy szellemi, társalmi és politikai érdekeit és javait, ipari tevékenysége és üzleti munkássága közepette, szem előtt téveszti, azt mondja „Wealth is power“ és „above all, put money into your pocket, without money you cannot be independent, and scarcely honest,“ és fájdalom, sok tekintetben igaza van.*) E mellett nem szabad továbbá szem előtt tévesztenünk azt is, hogy az anyagi és gazdasági haladás mindekor magának a szellemi haladás és előremenetelnek is tanúsága, hogy a materiell műveltség a szellem táplálékát és erőforrásait is szüli, s hogy sehol sem nyilvánul az emberész és emberakarat hatalma annyira a holt anyagvilág és a kültermészet felett, mint ép itt, az anyagi érdekek, az ipar és forgalom körében! Nem a munka, a gazdasági erő-kifejtés és műveltség volt-e az, mely Európának, a civilizáció e valódi hazájának, minden többi világreszek feletti uralkodását, hatalmát megalapította, míg a lom-

*) A gazdagság hatalom. — Mindenek előtt tégy pénzt a zsebedbe; mert e nélkül nem lehetsz független, és nagyon ritkán becsületes. — Jól illik ide Széchényinek e mondata; „Kinek mindene van, könnyű annak nem lopni, megelégedettnek lenni, de a szegénynek, a fázónak, a koplalónak vajmi nehéz.“ V. ö. Hitel. 207. lap.

haságban elpuhult és munkátlanságában megdermített Afrika és Ásia szolgaságra jutott, és világtörténelmi jelentőségének csökkentését évszázadok óta tanúsítja?

A szellemi és erkölcsi világban ép úgy mint a fizikaiban az összes Egészet bizonyos meghatározott örök törvények és organikus szabályok tartják fen egy-séges alkata és összefüggésében. Benne az anyagi és a gazdasági világrend is elválhatlan kapcsolatban jelenkezik a szellemivel és társadalmival; s bármiként tekintjük nyilvánulásait és alakzatait, mindenütt azt tapasztaljuk, hogy mily szoros azon viszony, mely e két külön irányu szakát nemünk életének egybefűzi, s hogy mily nagy igazság rejlik egy híres külföldi állambölcsésznek e szavaiban, a hol azt mondja: „ha megdőlt az egyik (életrendnek) oszlopa, okvetlenül a másik oszlopának is meg kell alapjaiban ingattatnia, — mert mind a kettő, az ökonomiai ép úgy mint az erkölcsi társadalomrend, csak együtt fejlődhetik, együtt virágozhatnak s együtt hanyatlak is.“ — Az anyagi érdekek tere valóban az, a melyen korunk legnagyobb társalmi és álladalmi feladványai megoldatásuknak néznek elébe; melyen a század legfontosb sociálkérdései, küzdelmei, és vajadásai, a legtüzetesebb kifejezésre találnak, s melynek alapos méltánylása figyelembe vétel nélkül (nem áttaljuk kimondani) korunk legmesszehatóbb nemzeti-ségi politikai és erkölcsi reformjai örökké kivihetetlenek, vagy egyoldalúak és eredmény nélküliek maradandnak! Az ujkori industrialismusnak tulajdonítandó, (bármint ismerjük is el számos árnyoldalait, a melyek vele karöltve fejlődtek ki és merültek fel) felette nagy része azon socialis és szellemi hódítványoknak, melyek jótékony hatásukban, már eddig is kimondhatatlan áldást árasztottak a társadalom valamennyi rétegeire s elégtelenséget és jóllétet, emberibb életmódot és viszonyokat terjesztettek oly körökben is, a hol csak egy századdal is ezelőtt, nélkülözés és nyomor vala közös osztálya ezereknek és millióknak! Az elfogulatlan szemlélő első pillanatra észre veendi azt, hogy a modern iparvilág óriási tényezői a munkamegosztás és a gépek, a gyárüzlet meg a szabad verseny, a pénzgazdászat és a hitelmozgalom, a gözerömművek meg a forgalom egyéb közegei: eredményeket idéztek elő, melyekben világtörténelmi hivatásuk ép úgy nyilvánul, mint a mily bizonyos, hogy általuk a szellemi és politikai emberhatalom a legnagyobb mérvben előmozdított és biztosított. — Így, (mondhatjuk) halad az összes emberiség ipari és ökonomiai művelődése örök világtervei szerint, szakadatlanul az egyetemes tökélyesedés elébe; így válik maga a nemünket látszólag legmélyebben sújtó isteni átok: „a munka,“ valódi áldássá; így emeltetik le vállainkról mindinkább és inkább a teher, mely szellemünket évszázadok ezredek óta a legnyomasztóbb békákban tartá; így készítették elő azon ország, melyben a társadalom minden egyes tagja, minden egyes polgára, mind anyagi mind erkölcsi életcéljainak megvalósítására, állami, társadalmi és egyéni rendeltetésének mindinkább teljes mértékbeni elérésére képessé válik! — Így támadhat és szilárdulhat is meg minden

elfogulatlan társadalombúvár keblében a meggyőződés, hogy századunk koránsem a pusztá önzésnek, anyagi-ságnak és mammonimádásnak, mint sokan nevezni szokták, hanem inkább „a reál irányoknak,“ a „gyakorlati élettevékenységnek,“ az erkölcsi érdekek s a materiell javak kapcsolatos fejlődésének korszaka; hogy egyike azon időszakoknak, melyek az élet minden körei és minden viszonyaiban, alkotva és teremtve, rombolva és ujitva,*) az emberiség legnagyobb feladványai megoldásában fáradoznak, s melyek azon végzetes szükségességü előfokokat képezik, melyeken nemünk, a századok folyamában lassan és léptenkint, de feltartóztatlanul a földi boldogság és tökély eszményéhez föl-emelkedik!**)

* * *

A mondottak alkalmazása hazai viszonyainkra, szükségleteinkre és feladványainkra, egészen egyszerű és önmagából folyó. Minden nemzetnek, mely korunkban és a jövőben fenmaradni, létét biztosítani akarja: szellemi, állami és erkölcsi érdekei mellett: anyagi s gazdasági állapotainak kifejlesztése, ipari felvirágzása s előhaladása körül is kell, a legnagyobb erőfeszítéssel fáradozni. Azon nép, mely korunk iparhaladása pályáján megbocsáthatlan közönnyel visszamaradna, nemcsak a század geniusa és teljjogosult iránya ellen vétene, hanem saját nemzeti életének, egyetemes szellemi, politikai, társadalmi műveltségének, fejlődésének alapjait is aláásni és veszélyeztetné! Az anyagi érdekek ápolása, az iparos szellem, és a forgalmi üzlet, koránsem fosztja meg a nemzet-életet nemesb zománcától, koránsem tagadja meg vagy korlátolja a többi fensőbb társadalmi javak utáni törekvést, sőt inkább erőelemeket, közegeket és tényezőket nyújt, hogy az utóbbi a lehető legnagyobb sikerrel és eredménnyel vétethessék fogvatba. A népek vagyonsága és hatalma, gazdagsága és politikai sulya, mindenek felett erkölcsi és nemzeti erőiken, meg a munkán, az ipar a forgalom e legfő forrásán és rugóján, alapszik, s a mely nép ezt kifejleszteti és a lehető legmagasbra fokozni, elmulasztja, a mely a kor iparműveltségi színvonalára emelkedni, a világ kereskedelmi mozgalmában résztvenni, a nagy ipari népversenynben, hol javak javakkal, áruk árukkal, eszmék eszmékkel kölcsönösen jótékonyul ható cserében és forgalomban vannak, mint szereplő föllépni nem törekszik: azt s koronkint fel felmerülő világviharok, lételében igen is könnyen megingathatják, és veszélyeztethetik, míg ellenkező esetben összes életalapzatai a kedvező vagyon állapotokban, leghatatosb támaszukat és biztosítékukat lelhetik! — A magyarnak egyéb feladványai közt korunkban azon hivatása is vagyon, az oly soká elhanyagolt s eléggé figyelembe nem vett közgazdasági élettevékenyítőket és erőelemeket is, a leg-

*) „Destruam et aedificabo.“ Deutoron. c. 32. — Proud-hon jelmondata.

**) V. ö. Chevalier: Cours d'Économie politique. I. k. 10. 1.

nagyobb kitartással és erőfeszítéssel kifejleszteti; azokban nemzeti életének és sulyának egyik fő feltételét megismerni és méltányolni; s fensőbb erkölcsi és szellemi érdekeinek hü védeése és ápolása mellett, az ipar a gazdasági munka és a forgalom öszhangzó s a természettől oly bőven megáldott hon phisikai és társadalmi állapotainak megfelelő, módoni tökélyesbbitése által, oda törekedni, hogy idővel a világ művelt cultur- és ipar-népei sorába egyenjogulag beléphessen; közgazdasági virágzása s vagyonsága által tekintélyét és hatalmát öregbithesse; s hogy e tekintetben se mondhasa a késő utókor soha rólunk azt, hogy „csak az a nép vész el, mely önmagát elhagyja!“

Kervei.

Levelezések.

Losonc, december 29-én 1859. E hó 26-án tartottuk meg mi is a Kazinczy százados ünnepét a „Casino-egylet“ rendezése következtében. A casino tánctereme (néha színház, ha színészek vannak, mint a mult nyáron is) csinosan vala rendezve. egy pár nemzeti lobogó, a magyar címer s koronával; fölötte Vörösmarty, Kölcsey arcképek, jobbról és balról Vesselényi és Széchenyi koszoruzott arcképek. A terem hátterében volt állványra föllállitva halhatlan Kazinczy gipszből készült mellszobra, leleplezve; később fölleplezendő. A fentebb nevezett napon d. u. 3—4 órakor megindult a losonci lakosság nagyja és kicsinyje a vendéglő felé (az épületben vendéglő is van) s ellepte a termet; az ühelyeket elfoglalák a vidékből összesereglett szép számú aristokratia — s nemesség; a városi előbbkelő családok, hivatalnokok és tisztességek. Öt óra után lön megnyitva az ünnepély, casinoi elnök tek. Ottlik Ákos ur által; szép csengő férfias hangon, rövid, de vellős beszédében kiemelé, hogy e nép szive is dobog azon magasztos vágytól, miszerint a hon oltárára is letegye áldozó tömjénét azon nagy férfiak emléke örökítésére, kinek százados ünnepén kelt örömmriadala szét-hangzott a Kárpátoktól egész Erdély bércei hegyeig! Ezután fölteve néhány kérdést, p. ki volt nekünk Kazinczy? mivel érdemelte ki a honnak háláját? stb. melyet egy jól kidolgozott beszédben fejtegetett a helybeli ref. lelkész n. t. Kis Gábor ur; beszédje végével átadott egy babérkoszorut egy fehérbe öltözött kis lyánkának; ekkor legördült a lepel, s a babérkoszorut föltevék a Kazinczy-szobor fejére; mialatt a losonci barna zenészek néhány percig andalgó s búskomoly szelid elhaló hangokat játszanak. Végezvén a lelkész ur beszédét, megzendült a Kölcsey-hymnus: „Isten, áldd meg a magyart“, becsületére a ref. hangvezetőnek (kantornak) hatályosan, öszhangzatosan énekelték el azt. Ezután szavalta t. Pokorny ur Szász pályanyertes versét, sok erélylyel, itt-ott megragadólag; ezután saját művét

t. Jeszenszky ur, egy jó szerkezetű verset. Ekkor ismét Vörösmarty „Szózatát“ hallók előadni a daltársulattól; néhol sodorta, megmegkapta a hallgatóságot is, s így vele együtt énekelt. — Berekesztő beszédet tartta a tanárkar részéről t. lelkész és tanár Czelder Márton ur: e beszéd egy szelid Eolhárfa lágy zöngelme vala; végén egy kis imaféle fölviányozta a közönséget; szünni nem akaró tapsban törvén ki. Így lön vége az ünnepélynek. Következett a lakoma 200 teritékre — részvény utján 1 ft. 50 kr. u. p. — szóllott a jó zene; ürültek a poharak, s következtek a fölköszöntések. Sok talpra esett vala köztök. Volt fölköszöntés a kitartásért, nem csüggedésért; s felelet reá: hogy csüggedést nem ismerünk, a lélek rugalmassága még ma is az, mi volt tiz évvel azelőtt! Volt gr. Széchényiért is a nagy hazafiért; volt az egyesülés-, összeforrásért gr. Széchenyi szavai után: „egyesülés erő“, jeles felköszöntés gr. Forgácstól: ki felemelt három ujjával hívá tanuúl az istent: hogy keble minden érzelme a hazáé; s minden ereje oda irányozva, hogy a haza fölvirágozzék; erre viszfelelet: legyen az aristokratia meggyőződve, hogy a másod szülöttek őket, mint a hon első szülötteit, mint nagyobbik testvérét megérti; tiszteli; bizalommal csügg rajtuk, s kíséri őket bár hova, ha a honügye fölszólitja őket a tetre.

A füleki gr. Cebrian pohárköszöntése is remek vala; megtette a hatását: fölviányozta a kedélyeket! Jó volt még a t. Mocsáry-é is, mondván: a „javithatlan Losonc“ még mindig él; adja jelét szívósságának; a romban is életcsira rejlik: ez az igaz magyar természet; szeretett volna vakon születni inkább, mint ilyesmiket látni; de másfelől mégis jó tudni, mondá, hogy a magyar palma-természetű; a legnagyobb teher alatt fejlődik ki legszebben erőben és diszben!“

Régi levéltárca.

Bánffy György szabadalmas levele Refullay cigányvajdának hogy egész Erdélyben jósolhasson.

(Közli Maties Imre.)

Comes Georgius Banfi de Losoncz Transylvaniae et partium regni Hungariae eidem annexarum Gubernator. Cottus Colosiensis Dobociensis Comes, Civitatisque Claudiopolis Capitaneus utrobique Supremus Universis et Singulis cujuscunque Status, honoris Officiis (lyuk) et functionis hominibus in Transylvania constitutis, praesentiam notitia habituris salute et benevolentia nostri commendationem. Levelünk exhibealó Refullay Vajda ciganyunkat mint hogy specialis protectionk alá vettük, megengedtük egyszersmind neki, hogy szerentse mondással és varáslással mindenütt ez hazában, a mint eddigis szabadossan practicalta, úgy ennek utána is mindennapi kenyerét a mivel magát napról napra táplálhassa*) parancsol-

*) Ugy látszik, hogy itt néhány szó kimaradt.

(Szerk.)

juk azért prespecificalt Erdélyi Birodalomban levő minden rendeknek ismerven tőlünk protegalatott cigányoknak lenni mindenut botsássák szabadon és békével és senki kereseteben impedialni ne attentálya secus non facturus Datum in Castro Radnot die 27-a Mensis Julii 1701.

L. N. S.

Kemény János erdélyi fejedelem levele Belső Szolnok vármegye tisztjeihez.

(Közli Dr. Ötvös Ágoston.)

Joannes Kemény Dei gratia Princeps Transylvaniae Par. regni Hungar. Dnus. et Sicular. Comes.

Gener., Egr. et Nles. fideles nobis dilecti Salutem et gratiam nostram. Az elmúlt napokban irtunk vala küséghteknek, hogy Vármegyejére fel vetet mostanj adobeli Summa pénzt Ebeni Ituán urnak szolgálatnak kezéhez az Hadak fizetésére, de masuvá, hamaréb kellettven fizetnünk, irtunk vala azutan, hogy Gyalogink fizetésére Regenben küldenék, mind eddigh is semmit nem effectuáltak az dologhban; Már is ex superabunti és utolsoris parancsolyuk Hüseghteknek igen serio, Eijel nappal hova hamarab azon pénzt vigyék Regenben jo gondviselés alatt Gyalogink fizetésére, egyébiránt bizonyosok legyenek benne Sergesteöl mennek hüseghtek házához érette, s ha mi kár és busulás követi magoknak tulaydonicsák vétkül, ne másoknak.

Secus non factur. Datum in Castro Nro. Radnothie die 25. Mens. Marty 1661.

J. Kemeny m. p.

Mindgyart éjel nappal vigyék,

Inter Szolnok Var. Tisztejnek Perceptork.

Külcim: Gener. Egr. et Nlibus. Vice Comitib. Judicibus Vice Judliumque Cottus Szolnok inter. et Perceptor Summae Cottus ejusdem etc. Fidelibus Nobis dilectis.

Ahamet karansebesi bég levele Tarnya Péterhez.

(Közli Szilágyi Sándor.)

Jegy helye.

Bélyeg jegye.

Minden szomszédsgos jó akaratomat ajánlom kegyelmednek Istentől kívánok sok jókat kedveseivel együtt.

Karansebesi és lugosi bégségemben találtam volt kegyelmedet egy jó iramló ló felől, mostani alkalmatossággal is kérem kegyelmedet, hogy ha valahol vehet számomra, ne nehezteljen venni, valamint megveheti az áráról tudositván, nagy köszönettel megküldöm; kegyelmed pedig ha miben megtalál szolgálni és kedveskedni el nem mulatom. Viza halat küldöttem volna kegyel-

mednek, de most nem foghatni. Isten ő szent felsége éltetvén úgy tartom mentül hamarabb lehet küldök.

Tartsa Isten kegyelmedet jó akaróimmal együtt sokáig.

Karánsebes 1670. 6. Martii.

Kegyelmednek jó akarója

mostan Rassová Ahamet bég.

Külcim: Nemzetes és vitézlő Tarnya Péter ur-
nak nekem jó akaró szomszéd ur barátomnak adassék.
(Az eredetiből.)

T Á R C A.

Tassó Torquát.

(Élet- és jellemrajz.)

Ránosztai Rezsőtől.

(Folytatás.)

Az anyát bánatos fájdalma ágyba szegezé, és a hét éves de ily nehéz körülmény élénk felfogására már egész képességgel bíró kis Torquát tört szívvel hagyá el Nápolyt a kormány parancsából — Rómában folytatandó tanulmányait, hová őt hontalan atyja rendelé.... (Róma pápai birtok vala, s így a nápolyi kormány hatalma oda nem terjedhetett ki.)

Érzékeny a gyermek fájdalma, midőn az édes szülői háztól, hol játszi évei a gondtalan boldogság egyszerű gyermek örömei között oly észrevétlen folynak el: először kell távoznia, még akkor is, ha jól tudja, hogy e távozás csak néhány napra történik.... s ő nem sokára visszatérhet.

Minő lehetett a kis Torquát fájdalma, midőn zsarnok végzet vas karjától üzve bizonytalan időre távozott... Ő a szülői háztól talán örökre végső bucsut vett az elválás pillanatában, s még ehez egy szeretett beteg édes anyát kellett elhagynia, kitéve a bizonytalanságnak, szenvedésnek.

A multak édes képei, melyek szép álomként megjelentek előtte, máskor vigasszal tölték el keblét, most csak vérzék, elszomoríták; és a fájó szívvel távozót egyedül azon utógondolat nem hagyá kétségbe esni vándor útjában, hogy tanulni megy, hogy újabb és újabb tudományokkal fog megismerkedhetni, s be lesz töltve ismeretvágya... Megvált a helytől, hol bölcsője ringott. Eltávozott a tájról, mely mosolygani látta gyermekörömeit... Elhagyá az embereket, kikhez lelke édesen vonzódké, kiket szíve mondhatlanul szeretett, kik közt végtelen boldog vala.... Búcsut vőn beteg édesanyjától, talán végbúcsut az életben... és az ismeretlen Róma idegen környezete közt szomorú kedélyvel, de annál nagyobb odaadással igyekezett szorgalmazá a tudományokat a szép lelkű Kateneo*) felügyelete alatt, kinek művelt izlése, nemes szíve, egé z korszakot alkotának a fogékony gyermek lelkületében. A derék férfi tapintattaljes bánása enyhíté Torquátnek szülei miatti fájdalmát s megkedvelte é vele a francia és angol nyelveket, melyek által egy új világba vezetvén be növendékét a tudományoknak, azt maga iránt örök hálára kötelezé.

Ugy látszik, a gyermek sötét napjaira — melyeket a szülők miatt ért — a gondviselés szelid örömfényt derített.

Kornelia nővére megtartván menyegzőjét Sensale Martius jó állásu szarentói nemessel, őt meglátogatni fiatal férje kíséretében Rómába jött, hová még nővérének otléte alatt atyja Bernárd is megérkezett, miután másfélvet töltvén Franciaországban, barátainak közbenjárására szabadságot kapott a

*) Albano hibornok titkára volt.

kormánytól a pápai birtokokba visszatérhetni, hová eddig a belépés tiltva volt; mert a nápolyi udvar ellenzé, s száműzöttjeit engedelmé nélkül tanyázhatni a szomszéd olasz államokban keményen megtiltotta.... e részben némi kivételt csak a kis Torquát tón!

A kedveseinek látásán érzett örömet a gyermek keblében csak a jó anya betegsége keseríté meg, ki leányának s vejének leggondosabb ápolása mellett sem nyervén vissza mind- eddig egészségét, Rómába jönni gátolva volt, az apa és fiu pedig a nápolyi kormány alatt álló városba Sorrentóba — hol Portia betegesen fekvék — nem mehetének a réájuk nézve ott még mindig foganatban lévő száműzési parancs miatt.

Franciaországból visszatérte után Bernárd a Gonzaga hercegcsaládban „Mantuában“ tisztas állásba jöven, fiát Rómából hozatá. Torquátnak azután az ifju Gonzaga Scipio társaságában — a család kegyéből alkalma nyílt Olaszország legtekintélyesebb és legjobb tanárait hallgatni.

1553-ban a poeliri egyetemhez viteték; s megnyerve a lelkes Gonzaga Scipio barátságát, már csaknem ismét régi boldog napjait hitte visszaszállni, midőn egy újabb csapás keseríté meg rövid boldogságát, s őtet fájdalomba temetvén, a mosolyt, mely ifju ajkain játszadozva örömeinek koszorujául olykor megjelent, elriasztá.

Elveszté hön szeretett édes anyját....

Az érte dobogó meleg kebel helyett még csak a kincset rejtő sir fekete keresztjét sem ölelheté, hogy elsirhassa ottan égető fájdalmait.

Oh mert az a sir oly távol vala!

Csak önkeblébe temeté a nehéz bánatot az idegen emberek között, és a hol senki nem látta, ott nyögé el a vesztés fájdalmának keserü kínját.

Nem volt más, kinek elpanaszolhatta — ki résztvevőleg hallgatta volna lelke fájdalmait, csak egyetlen egy jó ember Scipio. A többi ember mind olyan hideg, olyan közönyös volt irányába; szinte félt tőlük!

A bánat közössé lön Scipio meleg részvéte által, s mindig közelebb hozá ifju szíveiket.....

Torquátnak ha talán némi vigaszt nyújtott is a meleg részvét és hő barátság szent érzete szenvedéseiben, de lelke bánatát elfeledtetni képes nem vala. Sebére irt, multjára feledést sehol sehol nem találhatott.

Komoly elzárkozottá vált bánatában. Az ifjukor annyi édes élvel kínálkozó megengedett örömei helyett a néma keserv hallgatag tanyáját látogatta meg....

III.

Bernárd — Torquát atyja — hogy fia anyagi jólétét is biztosítsa a szellemiek mellett, számára pályát választott.

Az állambivatalnoki pályát Torquát éles eszéhez s dúsan megáldott tehetségeihez leginkább alkalmasnak találá a fia boldogságát minden kitelhető igyekezettel előmozdítani óhajtó

gondos atya s azért miután a nagyreményű gyermek nyelvtani osztályait és a bölcselmi szakot fényes sikerrel elvégezte, őt barátja Scipio herceg társaságában Paduába küldé a jogtan hallgatására. Itt az ifju Torquát, fáradhatlan szorgalma, erélyes kitartása és lángesze következtében korán nagy és bámulatos előmenetelt tőn. Mind az egyházi, mind a világi jogot tanulmányozá, sőt a hittani előadásokra is eljárt és dicsérettel vitatkozott akkori szokás szerint — az egyetem hallgatóságai előtt, feladott tárgyaiból....

Az atya szép teljesülést jósolva fiában központosított reményeinek — a dicső előzmények után; nyugodt szívvel várta a jövőt.... mert bizton hitte, hogy egy derék államférfi fog nemsokára átadhatni édes hőn szeretett honának.

Azonban Torquátot a végzet nem állampályára rendelé, az ő keblét egészen más hivatás dagasztá.:

Atyjának jeles hőskölteményei — melyek nem egyszer rázák meg fiatal lelkét; a halhatatlan Petrarka örök szépségű magasztos dalai, miknek mindenike a nagy szellem érzelmeinek hű viszhangja, majd az olvadó gyönyör szelid örömeiben, majd az epedő fájdalom zokogása közt hozva rezgésbe a szív érző hurjait,... óriási hatással voltak már kora gyermekeségtől óta keblére.

Minél többször olvasá azokat annál nagyobb érdeklődéssel vonzódik hozzájuk, annál jobban megszereté lelke a költészetet.

Már 7—8 éves korában oly költeményeket készíte melyek korához képest nem csak jeleseknek találtak, hanem tanítói és gyermekéveinek környezői által jutalomban is részesítettek. Maga a híres tanár Guilio Jacab ekként ír felőlük emléklapjaiban:*) „nem tudom, e gyermek lángeszét csodáljam-e inkább, vagy a költeményekből kiolvasható kora fejlődésének örüljek.... én e költeményeket bátran kiállítanám sok költő műve mellé a versenytérre és hiszem, szégyentnem vallanék; mert ezek oly szépek, oly eszmegazdagok, hogy alig tudja megfogni az ember, miként irható gyermek... sok férfit megszerényitenének e dolgozatok, mondom nagyon sokat....“

De mindemellett atyja kemény fenyegetése által eltiltattott a költemények írásától s hoszasb ideig csak a legnagyobb titokban, vagy éppen nem is dolgozhatott, „mintha a végzet ebben is hasonlóvá akarta volna tenni az általa kedvelt Petrarca, Ovid, Ariosto és más legjelesebb költőkhez, kik szintén atyjuk tilalma ellenére lőnek halhatatlanok.**)

Az atyai szigorú tilalom nagyon leverőleg hatott Torquátra.... de nem szabadulhatott meg tőle sokáig.

Most azonban csaknem önálló volt. Az ifjuság ábrándos kora felzaklatá szive régi vágyát. Az atya s gondnokai távol valának, szive pedig, mely a költészethez hű szerelemmel hajlék oly közel, hogy követeléseinek többé ellen állni nem tudott. Ujra elővévő kedvenc költőit, kiket oly régen nélkülözni kénytetett s most már nemcsak olvasá, de — a bölcsészettel együtt, mit szintén igen kedvelt — egész odaadó szorgalommal tanulmányozta.

Kinek első költemény-kísérletei is csaknem remekek valának, mit lehet várni majd komoly tanulmányozásától!?

IV.

Mindig többet többet foglalkozék Torquát szerelme tárgyával a költészetrel, s míg a napról napra nagyobb szorgalommal tanulmányozott költemények csodaszépségein átszel-mülve merengett, a jövő álmoképein addig egy szép, egy boldogító remény bájos hajnala mosolygott lelke elé, melyből képzetében a dicsőség napját látta leragyogni, hogy pályája utján világítson.

Szent lelkesedés ragadá a költészet terére, elragadtatva annak virágaitól melyek fölümulhatlan szépségben lebegének szemei előtt, míg az illatárban lelkét emelkedni érezé....

Keble hangosan hívó szózatának engedvén, végre föl-tévé, hogy tehetségét a lantnak szenteli, hogy költő lesz...

A fényes tervek és álmak, melyeket e névhez csatolt, nyugodni nem hagyák, s a kedves tárgyhozi hű vonzalom varázserő volt a munkára.

Irt, dolgozott, — bár szerénysége el nem árult semmit....

Atyja iránti kegyeletből a hős költeményeket kezdé utánozni.

Régibb meglevő költeményeit átdolgozá ujából, vagy egészen eldobá, s csak a legjobbakat tartotta meg.

Tanulmányozása buvárlatai mintegy három éven át folytak már s eredménykép nem megvetendő számu és minőségű költeménnyel jutalmazák fáradalmait a titok leple alatt.

Végre a véletlen földeríté munkásságát s levoná a titok leplét rejtett kincseiről.

1559-ik év tavaszán, midőn Pádúában születésének 16. évét ülné, Scipio barátja bőkezűségéből nagy estélyt adott. Barátainak néhányai ez alkalommal — esetleg vagy szándékosan nem tudni, — irományai között keresgélvén, több kész költeményekre akadának ottan. A költeményeket titkon közlék Scipióval, ki átolvasván azokat, tervezé, miként nyilvános felolvasást rendeznének belőlük. Bár mennyire ellenzé is Torquát, a rögtönzött terv a vendégek nem kis meglepetésére végrehajtaték, és pedig fényes sikerrel.*)

Az elszavalt és felolvasott költemények bár legtöbbször csak a fiatalabbkori kísérletek közül valók voltak — alig lévén köztük egy kettő felmutatva a néhány év óta elkezdett komoly tanulmányozás eredményeiből — mégis a nagy számu mivelts társaság tagjaitól rendkívüli tetszésjelek közt kitünő öröm-, dicséret- és lelkesedéssel fogadtattak.

E szép és buzdító fogadtatás ösztönt ada a szerény ifjunak, nyilvánosan lépni föl a küzdőterre, és tizenhét éves korában — tehát egy év mulva — megjelent legelső nyilvános dolgozatául „Rinaldo“ című nagyszerű hős költeménye, melyet félénken, remegő kezekkel és dobogó szívvel nyujta át irodalom oltárára azon hazának, hol a költészet egén egy Ariosto, egy Petrarca tündökölt, s felvilágra ragyogtaták az olasz költészet bájait.

Torquát, hogy magát atyjától megkülönböztesse, Tassinó nevet használt ugyan, de azért valódi nevének csakhamar kitudák.3)

„Rinaldo“ egész Olaszországban közbámulatot és lelkesedést gerjeszte. Az eddig magánykörök zárt falainál tovább nem terjedt név a legelőkelőbb társastermekben hangzott, s a legnagyobb, legfényesebb rangok figyelmének is kedves nyílt tárgyává vált.... Nem beszéltek egyébről napokig, mint az ujonnan feltűnt ifju költőről, — ki mint ragyogó csillag jelenék meg hazája szép egén, jeles, nagyszerű költeményével, melyet nem győzének eléggé dicsérni magasztalni....

És a kiérdemelt közfigyelemnek legelső eredménye azon kitüntetésben nyilvánult, mely az ifju költőt a mindennünnen — különösen az ifju Estei Alfons hercegtől — hozzá intézett magasztaló buzdító levelek által érte.

Mindenki örvendett, de egy férfiu élt Olaszthonban, kit Torquát köztetszéssel fogadott költeménye a helyett hogy meghódított volna, nagyon nagyon elkedvetlenített.

(Folytatjuk.)

*) Memorial d. on. Poet.

**) L'istoria del. lit. Ital.

*) Memorial d'on Poet.

**) Alkalmi visszaeml.

Heti szemle.

— Dr. Ballagi Mór jelenté, hogy a „Protestáns egyházi és isk. lap“ f. é. első száma rendőrségre lefoglaltatott. Ezen sorsban részesült a bécsi „Neueste Nachrichten“ című lap is. A Kazinczy-ünnepélyek ujéven túl országszerte elvannak tiltva. Paulikovics Lajos tudósítja előfizetőit, hogy „Nefelejsek a történelem mezejéről“ című munkájának II. füzeté hatóságilag véglegesen lefoglaltatván, ezen füzetet egészen új tartalommal kénytelen nyomtatni, miért is egy kis várakozásra kéri a közönséget.

— Zsedényi Eduard udvari tanácsos, 4 havi, Máday Károly 2 havi, Pálkövi tanár 4 havi fogságra ítéltetett a kassai törvényszék által, mert a protestáns egyházi viszonyok szervezésére múlt évi szeptember 1-én kiadott császári patens el nem fogadását indítványozták és kivívták a kézsmárki konventen. Zsedényi ezen kívül még tanácsosi címének és fizetésének elvesztésére is ítéltetett.

Lugosról az igazságszolgáltatás legszomorubb nemét jelentik nekünk. 1859 ik évi august 26-án estve, nyolc egyén, közte Petru Cs., Roszif K. és Petru A., puskával, pisztolyokkal és egy fejszével fegyverezve, krivinai földművelő Danilony Petrucz házába tört, őt és feleségét kinozták, nevezetesen őt egy izzóvá tett kocsilánccal égették, ollóval fülének egy részét levágták, azzal orrát is megsebesítették és ily erőszakoskodásokkal készpénzben és holmiban 610 ft. 85⁵/₁₀ kr. ó é. kicsikartak. — Ugyanazon év szeptember 17. L. Mihaj társaival egy erdélyi rabjártóból visszajövé, M. Georgenak és egy másnak meghagyta, hogy forazesti lakos Brazovan Demiántól, ki a szántóföldön dolgozott, élelmi szereit elvegyék. A két megbízott oda ment, és mig az egyik előre tartott puskával Brazovan Demiánt fenyegette, addig M. George a fára akasztott straicából az élelmi szereket, társa pedig néhány kukorica csöveket vett el, összes értékben 38⁵/₁₀ kr. új é. — Végre november 28-án estve öt fegyveres ember közle M. József wialungai lakos Popesku Nika házába nyomultak, ezek őt és laktársait előre tartott puskával arra kényszeríték, hogy az asztal alá mászszanak és ott leguggoljanak, ez alatt pedig pénzt és holmit 118 ft. 6 krnyi. értékben elvitték. Ezen büntények miatt a lugosi cs. k. megyetörvényszék mint rögtönbiróság ítélete folytán M. József: M. George, Cs. Petru B. Jozsif, K. Jozsif, L. Mihaj és A. Petru f. é. januar 5-én kötéllal kivégeztettek. Sajnálkozással kell azon kívül jelentenünk, hogy közbiztossági állapotjaink olyanok, miszerint az ilyen „életbevágó“ dolgok végét alkalmasint nem érendjük el egyhamar; minthogy többféle más rablások miatt folyton folynak a vizsgálatok. Két év óta ez a második eset, hogy hét embert akasztottak egy nap Lugoson. Feltűnő volt a kivégezendőkön azon közöny, melylyel az ítéletet hallották. Az egyiknek nővére kin volt a végrehajtás helyén, és midőn valaki a körüllevők közül azt mondá neki: „ne szánja testvérét, sőt örüljön, hogy ezentul még több bünnel nem fogja terhelni lelkét,“ így felelt: hogy ő szegény (t. i. a kivégezendő) nem oka ezeknek, mert a sa o foszt data.*) A körülállók pedig secundáltak e nézetnek. Bajos aztán az ily nép erkölcsiségére hatni, mely még az akasztást is elrendelt dolgoknak hiszi. Később, midőn a végrehajtási személyek eltávoloztak, az érintett asszony gyertyát gyújtott feláldozott testvére lelkiüdvösségeért.

— A kalocsai érsek, Kunszt József ő nagyméltósága, a magyar akademiának alaptökéjét 5000 forinttal nevelte, és szintén 5000 forintot ajándékozott egy az akademia számára építendő palotára.

— Beküldetett szerkesztőségünkhez: Magyar Romanzero, írta Ormody Bertalan. E versgyűjtemény nem vezet ugyan a költészet legfönségesebb régióiba, nem is ragad el

megható képletek által, hanem a szívet jóltevőleg melegíti. A verselés technikája gondos.

— Beküldetett: Erdély történelme; írta Kövály László. Második kötet. (Ara 1 f. 80 kr.) Szólunk róla mihelyt végig olvastuk.

— Fáy András, a 74 éves agg költő, a nemzeti színházat ujévre egy három felvonásos vigjátékkal lepte meg, melynek címe: „Mátrai vadászok.“

— Macaulay (Babington Tamás) a híres angol történetíró, és államférfi, ki a magyar akademiának is tagja volt, múlt évi december 28-án meghalt.

— Az ujesztendővel megindult „Bajai Közlöny“ ujdonsági rovatát azon örvendetes hírrel nyitja meg, hogy Baja városa tanácsközsége Ivanovics ur indítványára egyhangulag elhatározta, hogy az eddigi „tanoda-tér“nek ezentul „Kazinczy-tér“ legyen a neve.

— Sina báró egyik gazdatisztje Kevermesen, Schmidt Bruno Petőfi munkáit fordítja németre.

— A legutóbb választott akademiai tagok megerősítése felső helyről leérkezett.

— Tinódi Sebestyén emlékét a pesti zenede évenkint hangversenyekkel fogja megülni, s az előadások jövedelme egy Tinódi alapítványra fordittatik.

— Brüsszelben a rendőrség közelebb egész tolvajbandát fedezett föl, mely 18—20 éves leányokból állt, tökéletesen rendezve volt, s egy orgazdanóval is birt.

— Bonaparte Napoleon György m. é. november 29-én kelt egybe Romában Ruspoli Mária hercegnővel. Ez egybekelés annyiban ránk magyarokra nézve is érdekes, mert egy Ruspoli herceg egy Eszterházy grófnőt bir nőül.

— Mint értesülünk, a pesti m. egyetem azon joghallgatói és orvosnövendékei ellen, kik a magyar nyelv melletti petícióval mint küldöttek Bécsben megjelentek, a fegyelmi uton megkezdett eljárás bevégeztetett, melynek következtében egy közülök a pesti egyetemből egy évre kitiltatott, nyolc pedig szigorú megintést kapott.

— Fontos irodalmi ujdonságról értesíthetjük olvasóinkat. Ez a németek legnagyobb költőjének legnagyobb munkája magyar nyelven. Goethe világhírű „Faust“-ját magyarra fordította Nagy Istv. Örömmel ismerjük el, hogy dacára a ropant nehézségeknek, a német irodalom e remeke sikerülten, sok helyen meglepő hűséggel van nyelvünkre áttéve. A munkához, mely b. Eötvös Józsefnek ajánlva, egy vastag kötetben igen csinosan kiállitva jelent meg, Dux Adolf magyarázó bevezetést írt. Ily művek irodalmunkat nemcsak szaporítják, hanem gazdagítják is. Mint értesülünk, Nagy István most Milton „Elveszett paradicsomát“ szándékozik lefordítani. Sok szerencsét és kiadót kívánunk neki hozzá; a közönség bizonyosan méltányolni fogja a szép igyekezetet. (Vas. Ujs.)

— A Csengery Antal által szerkesztett „Budapesti Szemle“ XXII- s XXIII-dik füzeté megjelent a következő igen választékos s irodalmi tekintetben nagyon becses tartalommal: I. „Zrinyi és Tasso.“ Első közlemény. Arany Jánostól. — II. „Látogatás Belgiojoso hercegnőnél Párisban.“ Almásy Balogh Páltól. — III. „Erdély irodalom története,“ különös tekintettel történelmi irodalmára. (VII. köz. Vége), Szilágyi Sándortól. IV. „A nemzetgazdasági eszmék és elméletek története.“ Második közlemény. Az újabb kor. (A merkantil rendszer). Kautz Gyulától. — V. „A jelenkori német irodalom.“ Második közlemény. A társadalmi regény. I. Salon és női regény. II. Népregény. III. Szoros értelemben vett társadalmi regény. Kecskeméthy Auréltól. — VI. „A természettan szelleme és újabb iránya.“ Közli Brassai Sámuel. — VII. „Az erdélyi muzeum előzményei.“ Szilágyi Sándortól. — VIII. „Az erdélyi muzeumegylet alakító gyűlése.“ Jakab Elektől. — IX. „Magyar tudományos akademia.“ Októberi és novemberi előadások. Cs. A. — X. „Irodalmi szemle.“ La légende des Siécles, de V. Hugo 2. vol. 1859. (Montegut nyomán). Sz. K. — Four Idylls of the King. — By Alfred Tennyson, poete laureate. 1859. Szász Károlytól.

*) Oláhu! annyi! tesz: így hozta azt a sors magával. (Szerk.)

— Megjelent Egressy Gábor szerkesztése alatt a „Magyar színházi lap“ első száma. Tartalmát képezi egy „Beköszöntő“ maga a szerkesztőtől. „Kálmán és Predzlawa,“ költemény Tompától. Ezután jö a „Jelmeztár“ rovat, két kitünően sikerült fametszetű képpel, melyek közül az egyik egy férfit, a másik egy nőt ábrázol ős magyar jelmezben. Ezt ismét két szép dal követi költő Nestorunk Szemere Páltól. Eszter szerzőjétől „A két barát“ négy kötetes regényéből mutatvány. Végre a „nemzeti színház“ rovata. Örömmel valljuk be, hogy a tartalom szintoly tanulságos mint érdekes, és ha a lap ezen irányon megmarad, becsben sokkal magasabban fog állani, mint német kollegája, a hosszú évfolyamu Wiener Theaterzeitung, mely nem volt egyéb színházi adomák halmozása. A Magyar színházi lap — melynek sok előfizetőt és figyelmes olvasót kívánunk, — kiállítása igen csinos. Előfizetési ára vidéken félévre 3 forint.

Temesvári ujdonságok.

* A belügyminiszter az itteni cs. k. helytartótanácschoz érkezett felszólítása következtében, az utóbbi nyilatkozatot volt adandó, hogy a német nyelv mellett, melyik más, országos használatban lévő nyelv emeltethetnék még hivatalos nyelvvé. Ugy halljuk, hogy a helytartóság oda nyilatkozott volna, miszerint ezen tartományban a németen kívül más hivatalos nyelvre nincsen szükség. Nagyon szeretnők ezen hír megcáfolását venni, mert a német nyelv korántsem terjedett el annyira köztünk, hogy kivüle minden más nyelvet nélkülözhetnők. Számszerint legtöbben vannak az oláhok; de azok nyelve annyira kifejeletlen levén, hogy igen kevesen maguk a kaputos oláhok közt is e nyelvet írni képesek, nem tarthatnák rá igényt hogy egyedüli hivatalos nyelv legyen a német mellett, azért úgy hisszük általánosabb kielégítést okozott volna oly határozat, mely a tartomány minden nagyobb elterjedésű nyelvet hivatalossá tette volna, és lett volna aztán magyar, szerb, oláh és német hivatalos nyelv. Kevés hazánkfia lesz, ki legalább háromban e nyelvek közül tökéletesen nem volna jártas.

* Hauser Miska, a két hemispharában csodálkozást gerjesztett hegedűművész hazánkfia, ki Pomáre királyné ka-

landos udvarán is szerepelt, legközelebb Temesvárott is adandó hangversenyeket.

* Az időjárás nálunk még mindig nem korszerű. Vízkereszt napját megelőző éjjelen nagy esőszakadás volt, nappal a hőmérő 12—15 fokot mutatott. Estve 7 óra tájban valószínű nyári eső hullott nagy cseppekben, erre mintegy fél órai villámlás következett. Január 7. reggeli 6 órakor nagy dörgés és égcsattanás volt, minőt meteorhullások okoznak. Különös: míg az ország felsőbb vidékeiről 6—7 öl (ez nem sajátság, tehát ismét mondjuk 6—7 öl nem láb) magasságu hóesésről olvastunk, addig mi itt a tavaszi szellő ugyszólván szagát éreztük. Jégeső után másnap déli 11 óra tájban a leggyönyörűbb szivárványt láttuk. A Béga vize partjait áthágta, és a külvárosokat fenyegeti.

* Szombaton egy szolgáló, midőn rá akadtak, hogy gazdasszonyának selyem ruháját és egyéb holmiját ellopta, futásnak eredt. Gazdája utána iramlott, a szolgáló azonban hogy üldözésétől meneküljön, egyenesen a Béga szaladt. Mi volt mit tennie a gazdának, utána ugrott a hideg vízbe, és kifogta a fuldokló bűnöst.

* Gertenyesi Hollósy Mihály maga és napája özvegy Kayser Sámuelné, szül. Murányi Kulterer Franciska valamint Kayser Lajos, és Kayser Sándor jelentik szeretett nejének, illetőleg leányának és testvéröknek Gertenyesi Hollósy Mihályné, szül. Szkulyai Kayser Franciska asszonynak élte 40-ik évében f. hó 2-án történt kimulását.

* Kaiser Ernstné, a nemzeti színház tagja szombaton kezdé vendégszereplését szinpadunkon a „Troubadour“ című operával. A közönség meleg részvétellel fogadta, és még több műélvben reményl részesülni.

* Vasárnap reggel halt meg a csanádi püspökség legöregebb lelkésze, a becsületben megöszült, és hivatalában köztisztviselőben részesült Temesvár Józsefkülvárosi plébánus és esperes Stuefer Máté, élte 84-ik évében. Lelkésznek 61 év előtt fölszenteltetvén, a józsefvárosi község 49 esztendeig tisztelhetette benne lelképásztorát. Béke hamvaira!

* Hetivásárunk, mely január 5-én tartatott, kevés adásvévet idézett elő. A terményhozatal csekély. Arak következők: Buza 4 f. 50 kr. 4 f. 25 kr., és 4 fr. Kétszeres 3 f. 50 kr. Zab 1 f. 50 kr. Tengeri 2 f. 60 kr. mérőnkint. A széna mázsája 2 f. 50 kr.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

H I R D E T É S E K .

Haszonbéri hirdetés.

Borosjenő Atz é l Péternek sikulai és borosjenői uradalmaiban mintegy 6000 (1100 öles) hold haszonbérbe adatik

1860. April 24-től kezdve

több évekre és pedig vagy egészben, vagy 500, 1000, 2000 stb. holdas részletekben, minden részlethez elegendő gazdasági épület adatván.

Az atzélházi gőzmalom és szeszgyár külön is, vagy egy jószágrészszel együtt adatik bérbe.

Több száz holdra menő őszi vetések mérsékelt áron átadatnak, a tavaszi vetések pedig 1860-ki April 24-ke előtt is, és így annak idejében megtétethetnek.

Bővebb értesítést ad a tulajdonos Sikulán B. Jenő mellett.